

Sociální zabezpečení

- **-státní sociální podpora**

Sociální zabezpečení

**Sociální
pojištění**

**Státní sociální
podpora**

Sociální pomoc

systemy se od sebe liší ve 3 aspektech:

- **jakou sociální situaci řeší**
- **jakým způsobem jsou dávky v jednotlivých systémech financovány**
- **jakým způsobem jsou tyto systémy organizovány**

Státní sociální podpora

- události spojené zejména s péčí o rodinu
- dorovnává a navyšuje příjem především pro rodiny s nezaopatřenými dětmi
- nároková plnění
- hrazeno ze státního rozpočtu
- státem garantována výše a výplata dávek
- poskytuje stát prostřednictvím obcí
- dávky vyplácí ÚP

Dávky SSP

- **Testované dávky**

- Přídavek na dítě
- Příspěvek na bydlení
- Porodné

- **Netestované dávky**

- Rodičovský příspěvek
- Pohřebné

- Náhradní výživné

Životní a existenční minimum

- **životní minimum** je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb
- **existenční minimum** je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití (nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let)

Částky ŽM platné od 1.1.2023 (v Kč)

- Pro jednotlivce **4 860**
- pro první osobu v domácnosti **4 470**
- pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem **4 040**

- pro nezaopatřené dítě ve věku
- do 6 let **2 480**
- 6 až 15 let **3 050**
- 15 až 26 let (nezaopatřené) **3 490**

- Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti
- Existenční minimum: **3 130 Kč**
- Minimální mzda **18 900 Kč**

Dávky SSP – testované

Přídavek na dítě

- Dítě, které žije v rodině, jejíž měsíční příjem je nižší jak 3,4násobek ŽMR
- Poskytován ve třech stupních podle věku dítěte

	základní výměra	zvýšená výměra
Do 6 let	830 Kč	1330 Kč
6 – 15 let	970 Kč	1470 Kč
15 – 26 let	1080 Kč	1580 Kč

Dávky SSP – testované

Přídavek na bydlení

- Sjednocení výpočtu příspěvku – nárok na příspěvek vzniká, pokud náklady na bydlení přesáhnou 30% příjmů domácností
- V jedné kategorii sloučeny jedno a dvoučlenné domácnosti
- Zrušení tzv. fikce příjmů
- K trvalému bydlení slouží rekreační objekt (prodloužení roku 2022)
- Rozdělení normativů podle velikosti obce

Měsíční normativní náklady na nájemné bydlení v Kč				Norm. náklady na vlastní bydlení v Kč
Počet osob v rodině	Praha a Brno	Obce s alespoň 70 000 obyvateli	Obce do 69 999 obyvatel	
jedna nebo dvě	18 129	15 597	15 137	10 932
tři	20 812	17 500	16 899	13 561
čtyři a více	24 995	21 002	20 277	16 368

Příspěvek na bydlení – modelový příklad

Modelové příklady: jak konkrétně se změní příspěvek na bydlení?

Senior žijící v Praze

Pobírá starobní důchod ve výši 17 tisíc Kč; bydlí v menším nájemním bytě, kde elektřinu spotřebovává na běžné elektrospotřebiče, svícení a vaření. Skutečné měsíční náklady na bydlení činí 13 000 Kč. Výše příspěvku na bydlení je do prosince 2022 ve výši 7 050 Kč a díky úpravě koeficientu pro Prahu z 0,35 na 0,30 **bude nově dosahovat částky 7 900 Kč, tedy o 850 Kč více**. Úprava normativů zde nemá vliv, protože skutečné náklady na bydlení jsou nižší než normativní náklady na bydlení již od navýšení normativů od 1. 10. 2022.

Samoživitelka s jedním dítětem (12 let) v obci do 70 000 tisíc obyvatel

Samoživitelka s příjmem 14 795 Kč, pobírá přídavek na dítě ve výši 1 470 Kč. Bydlí v nájemním bytě; náklady na bydlení jsou 16 500 Kč měsíčně. Výše příspěvku na bydlení je do prosince 2022 ve výši 8 942 Kč a **nově bude dosahovat částky 10 258 Kč, tedy o 1 316 Kč více**.

Dávky SSP – testované

Porodné

- Náleží ženě, která porodila své první nebo druhé živé dítě
- Osobě, která převzala dítě mladší 1 roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů
- Porodné náleží v rodině maximálně dvakrát
- Příjem rodiny v předcházejícím kalendářním čtvrtletí (než se dítě narodilo) je nižší než 2,7násobek ŽMR
- Do rozhodného příjmu se nezapočítává přídavek na (starší) dítě
- Výše dávky: 13 tis. Kč na první dítě, 10 tis. Kč na druhé dítě

Diskuse

- Přídavek na dítě – testovaná nebo plošná dávka?
- Přídavek na dítě – zastánce výplaty nebo úplně zrušit?
- Přídavek na bydlení – vyplácet dle současného nastavení nebo jiná metodika?
- Porodné – testovaná nebo plošná dávka?

Dávky SSP – netestované

Pohřebné

- Nárok na pohřebné má osoba, která vypravila pohřeb:
 - a. dítěti, které bylo ke dni smrti nezaopatřeným dítětem, jestliže toto dítě mělo na území České republiky trvalý pobyt (podle § 3 odst. 1, 2 nebo 5 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů),
 - b. osobě, která byla ke dni smrti rodičem nezaopatřeného dítěte, jestliže tato osoba měla na území České republiky trvalý pobyt (podle § 3 odst. 1, 2 nebo 5 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů),
 - c. plodu po potratu nebo po umělém přerušení těhotenství ze zdravotních důvodů.
- Jednorázová dávka
- Pevná částka 5 tis. Kč
- Příjem rodiny se netestuje

Dávky SSP – netestované

Rodičovský příspěvek

- rodič, který celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o nejmladší dítě v rodině (návštěva zařízení předškolního věku nepřevyšuje 92 hodin v kalendářním měsíci)
- Příjmy rodiče nejsou sledovány (rodič může být i výdělečně činný)
- Měsíční čerpání, celková částka 350 tis. Kč, nejdéle však do 3 let věku dítěte
- Při 2 a více dětí narozených současně je částka 525 tis. Kč

Tab. 1: Komparace charakteristik pojistných a nepojistných dávek

	Pojistné dávky	Nepojistné dávky
Odvozují se od	Pracovního příjmu a zaplaceného pojistného	Charakteru sociálních situací a míry podpory státu v nich
Jejich výše	Se mění ve vazbě na mzdovou hladinu	Se mění ve vazbě na veřejnou volbu a politický cyklus
Odpovídají zásadám	Ekvivalence, míra solidarity je dána parametrickým nastavením a kritérii pro účast	Solidarity, ve smyslu přerozdělení od daňových poplatníků, kteří v dané situaci nejsou, k těm, kteří se v ní nacházejí
Vycházejí z modelu sociální politiky	Výkonového	Univerzalistického (zajistit dostatečnou úroveň podpory univerzálně, ve vazbě na jednotlivé sociální situace), případně liberálního (tzv. rovné, nízké dávky všem individuálně)
Hradí se z	Zvláštních kapitol státního rozpočtu, lépe samostatných fondů sociálního pojištění vytvořených z vybraného sociálního pojistného	Státního rozpočtu, všeobecných daní

Další rodinné dávky

Náhradní výživné

- Poskytována nezaopatřenému dítěti, kterému není povinnou osobou hrazeno stanovené výživné nebo je hrazeno částečně
- Poskytováno ve výši rozdílu měsíční dávky výživného určeného rozsudkem soudu nebo schválené dohody
- Maximální výše je 3 tis. Kč
- Vyplácí se měsíčně, vždy po měsíci, za který náleží
- Příjmy rodiče nejsou sledovány
- Podmínkou nároku je probíhající exekuční řízení nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí k vymožení výživného

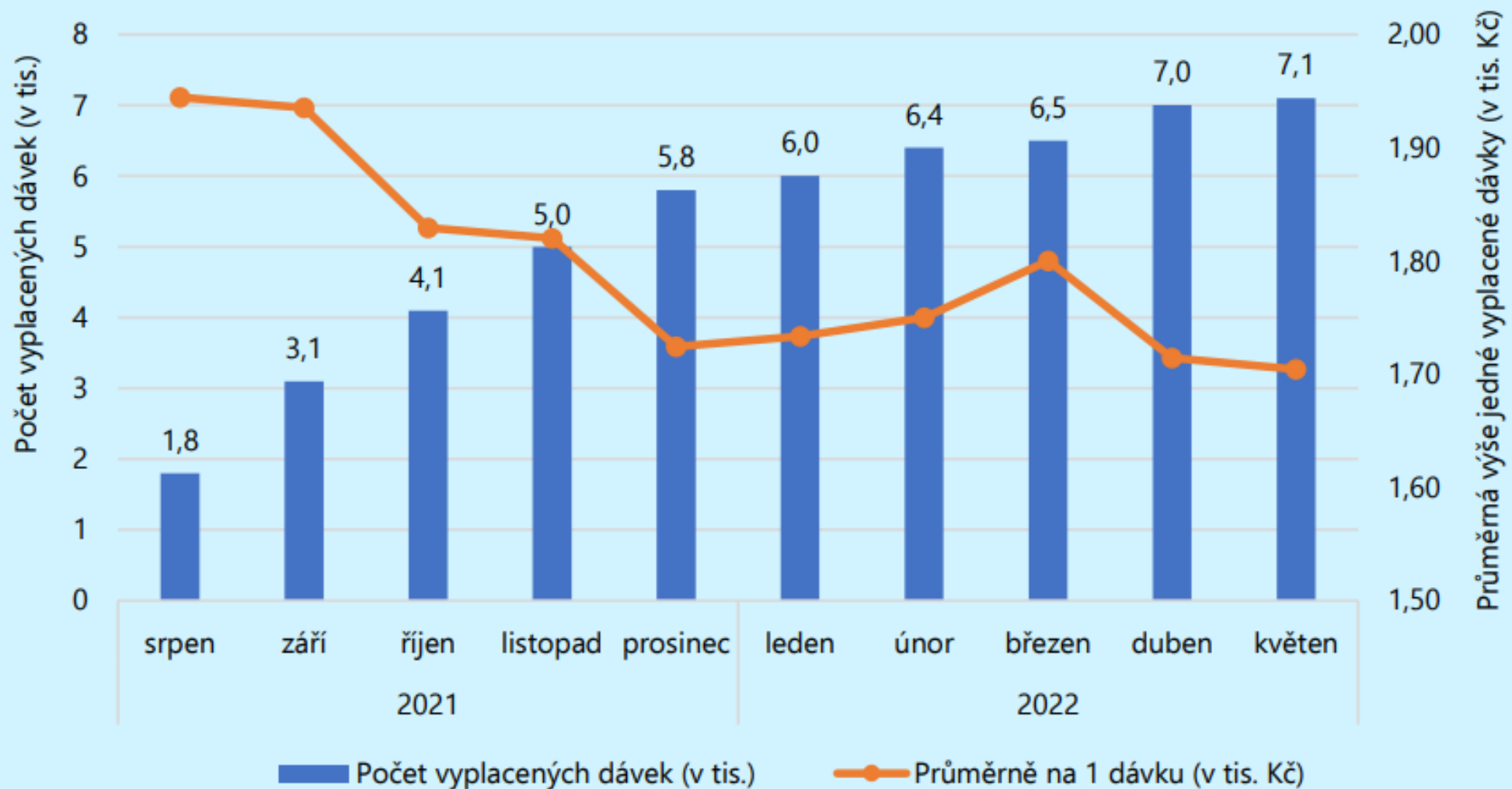
Počet podaných nových žádostí o náhradní výživné v daném měsíci (červenec 2021 až květen 2022)

	2021						2022				
	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	leden	únor	březen	duben	květen
Počet nových žádostí	2 148	1 396	1 184	958	886	471	746	623	652	519	618

Náhradní výživné

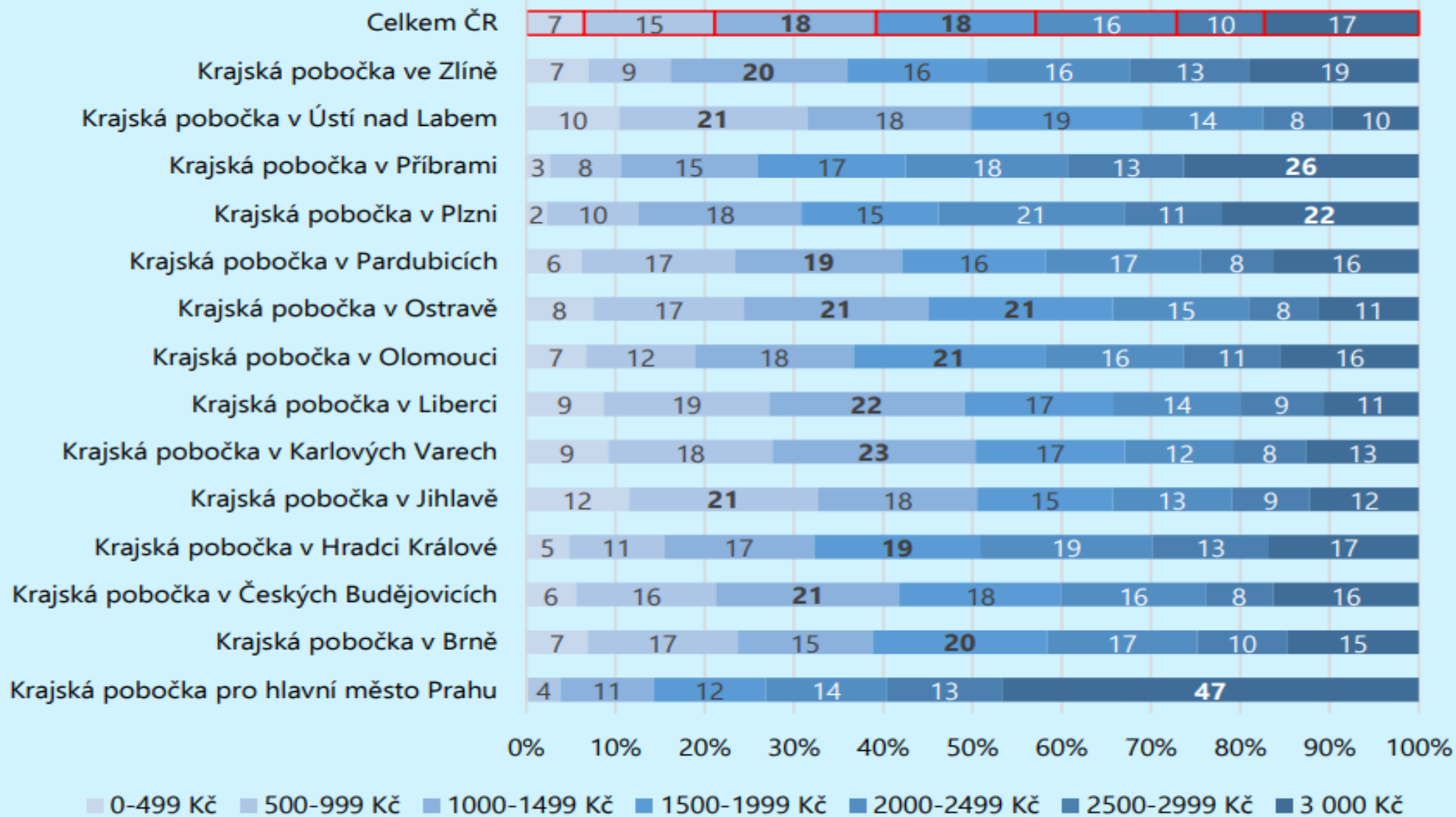
- Červenec 2021 – květen 2022 – zamítnuto pouze 170 žádostí
- Důvody zamítnutí: neprobíhající exekuční řízení či soudní výkon rozhodnutí
- Vyplácená průměrná částka: 1,7 – 1,8 tis. Kč
- Výdaje státu: 2021: 36 mil. Kč
- Výdaje státu: 2022 (leden – květen): 57 mil. Kč

Graf č. 2.1 Počet měsíčně vyplacených dávek náhradního výživného a průměrná výše jedné dávky (srpen 2021 až květen 2022)

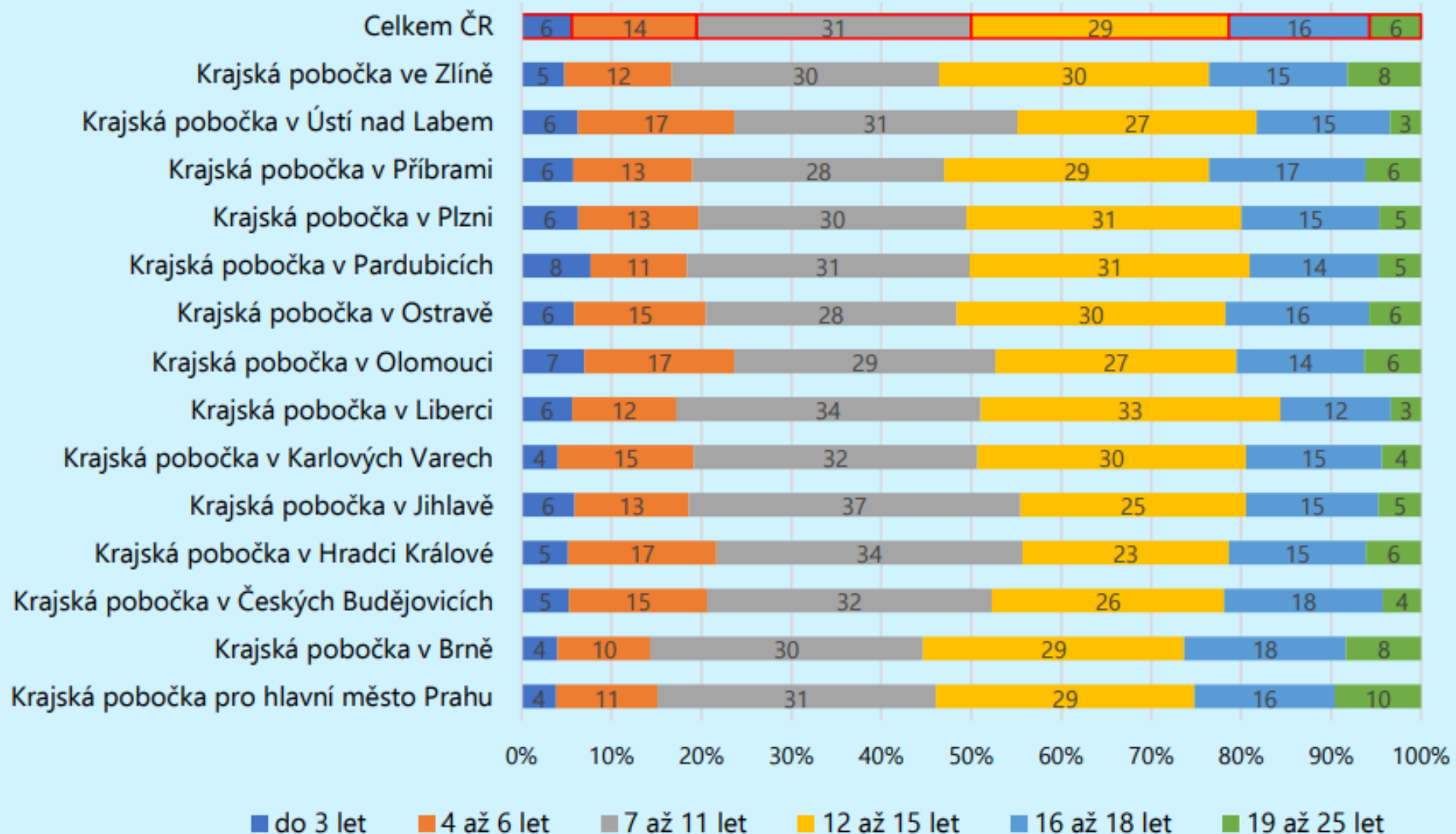
Zdroj: MPSV, 2022; vlastní výpočty

Graf č. 2.3 Regionální struktura přiznaných dávek náhradního výživného za období července 2021 až května 2022 podle výše dávky (v %)

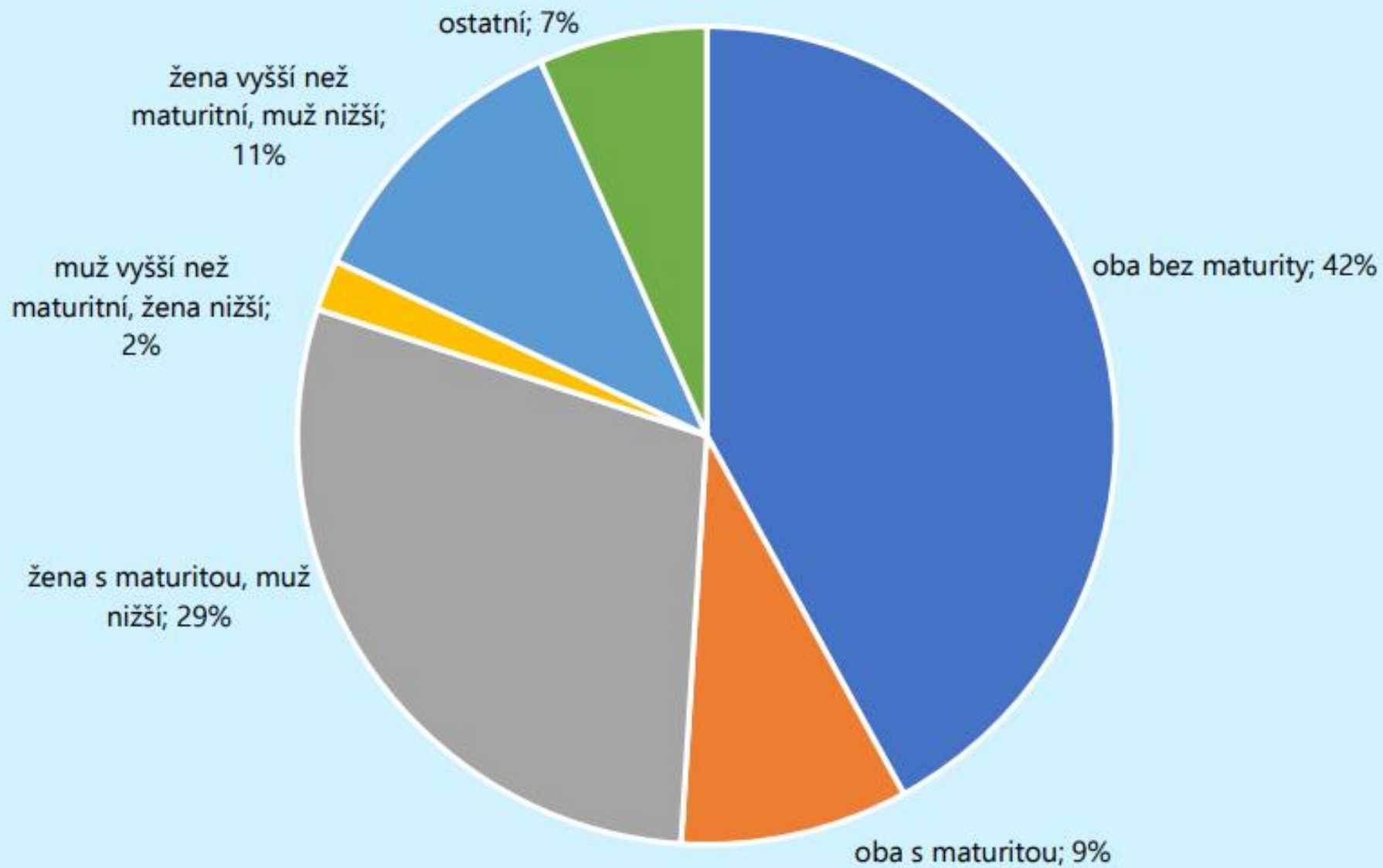
Zdroj: databáze OKsystemu, vlastní výpočty

Graf č. 2.4 Regionální struktura vyplacených dávek náhradního výživného v květnu 2022 podle věku dítěte (v %)

Zdroj: databáze OKsystemu, vlastní výpočty

Graf č. 3.2 **Vzdělání rodičů v rodinách žadatelů** (v %)

Zdroj: Náhradní výživné 2022

Podpora rodinné politiky

- Jaké máme nástroje?
- Přímá podpora rodin s dětmi?
- Nepřímá podpora rodin s dětmi?

Další možnosti pomoci v tížené sociální životní situaci:

- Náhradní výživné (od 1.7.2021)
- Milostivé léto III (2023 –sociální pojištění, daně, správní exekuce), Milostivý podzim
- Pomoc pro občany Ukrajiny
- Deštník proti drahotě – vládní program pomoci
- Výchovné 500 Kč od roku 2023
- Snížení důchodu lidem ve vysokých politických funkcích, řadách StB, SNB, u Pohraniční stráže nebo Hlavním štábu Lidových milicí (do roku 1989)

Milostivé léto 2023 - ČSSZ

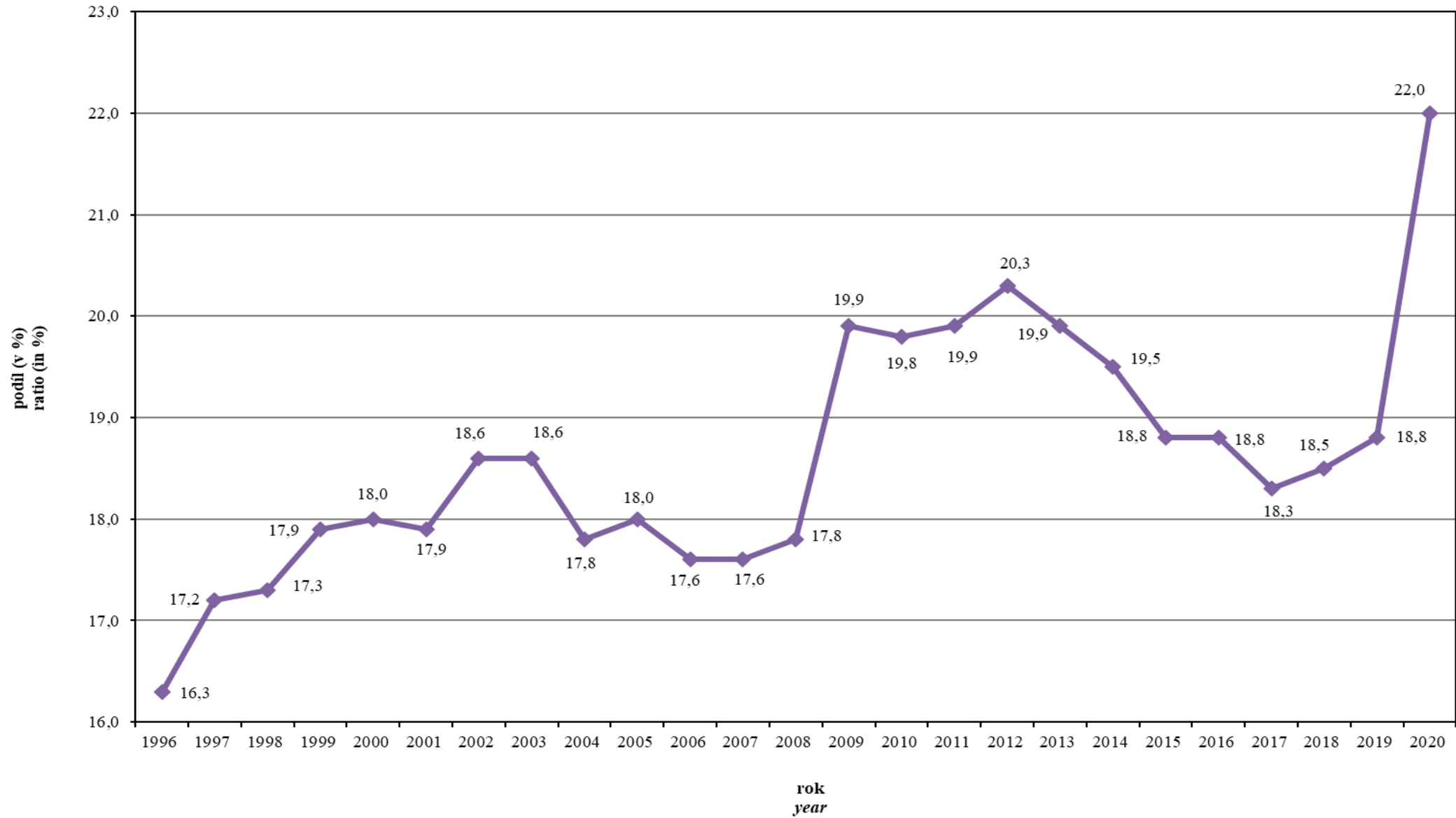
MILOSTIVÉ LÉTO u ČSSZ k 31. 10. 2023	Zaměstnavatelé	OSVČ
Počet oznámení jednorázově	1 316	4 060
Počet oznámení ve splátkách	1 235	4 611
CELKEM oznámení	2 551	8 671

MILOSTIVÉ LÉTO u ČSSZ k 31. 10. 2023	Zaměstnavatelé	OSVČ	CELKEM
Zaplacené dlužné pojistné	42 mil. Kč	58 mil. Kč	100 mil. Kč
Odpuštěné penále	686 mil. Kč	818 mil. Kč	1 504 mil. Kč
Odpuštěné exekuční náklady	3,5 mil. Kč	8,9 mil. Kč	12,4 mil. Kč

Milostivé léto u ČSSZ - 2023

MILOSTIVÉ LÉTO u ČSSZ	Zaměstnavatelé	OSVČ
Počet plátců pojistného, na které se Milostivé léto vztahuje, k 30. 6. 2023	102 tis.	300 tis.
→ z nich uhradili dlužné pojistné do 30. 6. 2023	33 tis.	154 tis.
→ z nich oznámili úhradu jednorázově / ve splátkách (stav k 31. 10. 2023)	2,6 tis.	8,7 tis.
Celkem plátců pojistného, kteří využili akci Milostivé léto u ČSSZ (stav k 31. 10. 2023)	35,6 tis.	162,7 tis.

Podíl výdajů na sociální ochranu k HDP
Social Protection Expenditures in Relation to GDP

Populace žijící pod hranicí chudoby v EU v roce 2019 -2020 (v %)

Zpracováno z dat Eurostatu (EU-SILC)	2019	2020
EU27	16,5	*
Belgie	14,8	14,1
Bulharsko	22,6	23,8
ČR	10,1	9,5
Dánsko	12,5	12,1
Estonsko	21,7	20,7
Finsko	11,6	12,2
Francie	13,6	*
Chorvatsko	18,3	18,3
Itálie	20,1	*
Německo	14,8	*

Populace žijící pod hranicí chudoby v EU v roce 2019 -2020 (v %)

Zpracováno z dat Eurostatu (EU-SILC)	2019	2020
EU27	16,5	*
Nizozemí	13,2	13,6
Polsko	15,4	*
Portugalsko	17,2	*
Rakousko	13,3	13,9
Rumunsko	23,8	23,4
Řecko	17,9	17,7
Slovensko	11,9	*
Slovinsko	12,0	12,4
Španělsko	20,7	*
Švédsko	17,1	16,1

Doporučená literatura

- **Dopady pandemie covidu-19 na sólo rodiče** [Impacts of the COVID-19 Pandemic on Single Parents]. / Sylva HÖHNE, Jana PALONCYOVÁ, Kamila SVOBODOVÁ, Dominik CHLAPEC, Ivana RAČÁKOVÁ - První vydání - Praha: [RILSA](#), [2022](#). - 234 stran - ISBN 978-80-7416-438-5 (print), - ISBN 978-80-7416-439-2 (pdf)
- **Úplné rodiny s dětmi** [Complete Families]. / Věra KUCHAROVÁ, Olga NEŠPOROVÁ, Kamila SVOBODOVÁ, Sylva HÖHNE, Jana PALONCYOVÁ - Praha: [VÚPSV, v. v. i.](#), [2022](#). - 211 stran - ISBN 978-80-7416-429-3 (print), - ISBN 978-80-7416-429-3 (pdf)
- **Náhradní výživné : Souhrnná výzkumná zpráva** [Substitutive Alimony : Summary Research Report]. / Sylva HÖHNE, Naděžda KŘEČKOVÁ TŮMOVÁ, Jana PALONCYOVÁ - Praha: [VÚPSV, v. v. i.](#), [2022](#). - 84 stran
- **Proměny státní rodinné politiky od devadesátých let XX. století** [Changes in the State Family Policy since 90s of the 20th century]. / Věra KUCHAROVÁ - **In:** Rodina jako středobod života zdravé společnosti / Jana JOCHOVÁ. - Praha : Společnost pro Svatováclavská studia, z. s., 2021. - ISBN 978-80-908340-1-9. - s. 20-30 (11 stran).

MUNI
ECON

Děkuji za pozornost

mirkaw@econ.muni.cz